

Vergaderjaar 2006–2007 B

30 945**Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties 2007****Nr. 3****VERSLAG VAN EEN WERKBEZOEK AAN DE EILANDEN VAN DE NEDERLANDSE ANTILLEN VAN 4 TOT EN MET 15 JANUARI 2007**

Vastgesteld 9 maart 2007

Inleiding

Een delegatie samengesteld uit leden van de vaste commissies voor Nederlands-Antilliaanse en Arubaanse Zaken uit de Eerste en Tweede Kamer, heeft in de periode van 4 tot en met 15 januari 2007 een werkbezoek afgelegd aan de vijf eilanden van de Nederlandse Antillen. Dit bezoek vond plaats in het kader van het halfjaarlijkse Parlementair Overleg Koninkrijksrelaties (POK), dat van 9 tot en met 12 januari 2007 op Aruba plaatsvond. Van 4 tot en met 8 januari 2007 bezocht de delegatie achtereenvolgens Sint Maarten, Sint Eustatius, Saba en Curaçao om vervolgens na afloop van het POK, op 14 en 15 januari 2007 Bonaire te bezoeken.

Namens de Eerste Kamer namen aan dit werkbezoek de leden Schuurman (ChristenUnie), Van Heukelum (VVD), Doek (CDA) en mevr. Tan (PvdA) deel.

De leden Van Beek (VVD), Leerdam (PvdA), Van Bochove (CDA), mevr. Sterk (CDA), mevr. Van Gent (GroenLinks), mevr. Ortega-Martijn en Weekers (VVD) vertegenwoordigden de Tweede Kamer.

Van dit werkbezoek brengt de delegatie het bijgaande verslag uit, waarbij tevens het programma gaat.

De conclusies en aanbevelingen die voortkwamen uit de beraadslagingen van het POK, zijn niet in dit verslag opgenomen, maar in een separate Slotverklaring (Kamerstuk 30 945) vastgelegd.

De voorzitter van de delegatie,
Van Beek

De ondervoorzitter van de delegatie,
Schuurman

De griffiers van de delegatie,
Nieuwenhuizen
Franke

Vrijdag 5 januari 2007*Briefing door de permanente vertegenwoordiger van Nederland*

De permanente vertegenwoordiger van Nederland op Sint Maarten, de heer G.J. Stortelers, informeert de delegatie over de actuele ontwikkelingen op het eiland. Het meest actuele onderwerp is het proces van de staatkundige vernieuwingen. Sint Maarten heeft gekozen voor de status van Land binnen het Koninkrijk. Tijdens het bestuurlijk overleg van 2 november 2006 is een aantal belangrijke afspraken gemaakt over de invulling van deze toekomstige staatkundige positie van Sint Maarten. Deze afspraken beogen het eiland enerzijds meer armslag te bieden om zelf de maatschappelijke problemen aan te kunnen pakken en bieden het Koninkrijk anderzijds belangrijke garanties om het financiële beleid, de rechtszekerheid en de deugdelijkheid van het bestuur op het eiland te kunnen waarborgen. De uitwerking van dit akkoord in een concreet stappenplan zal nog wel de nodige inspanning vergen. Zeker als het gaat om het tot stand brengen van een deugdelijk financieel beleid en beheer, waarbij de begrotingsdiscipline, het financieel toezicht en het innen van belastingen centraal staan. Naar verwachting zullen in april 2007 de laatste verkiezingen voor de eilandsraad plaatsvinden.

De vertegenwoordiger licht ook de economische situatie op Sint Maarten toe. Het eiland heeft een groot potentieel, vooral als het gaat om toerisme. Deze sector groeit en bloeit. Dit kent echter ook een keerzijde; door de eenzijdige ontwikkeling is de economie kwetsbaar. Bovendien gaat de voorspoedige economische groei gepaard met een (groot) gebrek aan bouwlocaties en blijft ook de ontwikkeling van de infrastructuur achter. Het eiland kampt bovendien met een zeer hoog aantal illegalen, dat vooral afkomstig is uit de Dominicaanse Republiek, Haïti en Jamaica. De druk op de schaarse voorzieningen van het eiland stijgt hierdoor verder, dat vooral zichtbaar is in het onderwijs en de gezondheidszorg. Sint Maarten kent tevens een grote invoer van illegale producten. De oorzaak daarvan is vooral gelegen in het ontbreken van een adequate controle omdat de douane over nagenoeg geen mankracht beschikt.

Tot slot schetst de heer Stortelers de situatie op de twee andere bovenwindse eilanden. De financiële situatie van Saba is zeer zorgwekkend. Op Sint Eustatius is dit probleem minder groot, dat vooral te danken is aan de inkomsten uit de olieomslag.

Gesprek met het bestuurscollege

De delegatie voert een gesprek met de plaatsvervangend gezaghebber dhr. M. Voges en met de gedeputeerde van Onderwijs en Constitutionele Zaken, mevrouw S. Wescot-Williams.

Centraal staat ook hier het thema van de toekomstige staatkundige positie van het eiland en de consequenties die dit zal hebben voor de inrichting van het staatkundige bestel. In dit verband wordt gesproken over de Grondwet, de (toekomstige) inrichting en omvang van het overheidsapparaat, het niveau van sociale voorzieningen en de samenwerking met (het Franse) Saint Martin.

De commissie voor constitutionele zaken van de eilandsraad buigt zich momenteel over de vierde versie van de ontwerpregeling voor een Grondwet. Een onafhankelijk onderzoeksbureau verricht daarbij onderzoek naar de toekomstige inrichting van het staatsrechtelijke bestel van Sint Maarten. Hierbij wordt gekeken naar de omvang van het parlement, de ministerraad en het ambtenarenapparaat. Sint Maarten zal zich met betrekking tot de justitiële keten aansluiten bij de gemeenschappelijke voorzieningen, zoals vastgelegd in het slotakkoord van 2 november 2006.

Daarnaast wordt, ook door een onafhankelijk bureau, een sociaal voorzieningenplan ontworpen. Het aanpakken van het probleem van het hoge aantal illegalen op het eiland, maakt daarvan eveneens onderdeel uit.

Bezoek aan diverse projecten ten behoeve van de opvang van kinderen

Na afloop van de beide gesprekken, brengt de delegatie een bezoek aan meerdere projecten die gericht zijn op de (naschoolse) opvang en verzorging van kinderen (The I Can Foundation, The Multi Purpose Organization Foundation en After School Programma at Belvedere).

SINT EUSTATIUS

Zaterdag 6 januari 2007

Gesprek met vertegenwoordigers van het bedrijfsleven (STEBA)

De Sint Eustatius Business Association (STEBA), de eerste gesprekspartner van de delegatie op Statia, deelt mee hooggespannen verwachtingen van de nieuwe staatkundige verhoudingen tussen het eiland en Nederland te hebben. De achterblijvende economische ontwikkelingen op Sint Eustatius zullen in de nieuwe situatie zeker positieve impulsen krijgen. Dat is ook hard nodig want Sint Eustatius kampt met een begrotingstekort van Naf 12 mio op jaarbasis, heeft een sterk achtergebleven infrastructuur, slechte luchtverbindingen met de buitenwereld en een te smal economisch draagvlak om zonder hulp van buitenaf te kunnen overleven. Ook de bestuurskracht op het eiland laat te wensen over. De toeristische industrie is een potentiële pijler voor de economie. In het bijzonder het duiktoerisme maakt een sterke groei door. Het aantal hotelkamers in de middenklasse en diverse overige voorzieningen voor dit toerisme zijn op die ontwikkelingen onvoldoende voorbereid en spelen er onvoldoende op in. Ook hier geldt overigens dat structurele groei alleen bereikt kan worden bij goede en betrouwbare luchtverbindingen. Het beleid op dat gebied is nog steeds een «federale» zaak. Sint Eustatius heeft daar zelf te weinig invloed op en het Land heeft te weinig oog voor de belangen van Statia op dit gebied. Pogingen van Sint Eustatius om een eigen luchtvaartmaatschappij op te zetten zijn mede om die reden op niets uit gelopen.

Een feasibility-studie heeft uitgewezen dat de aanleg van een 5-sterren golfresort het economisch draagvlak van het eiland sterk zou kunnen verbreden omdat dit project vooral het oog zal hebben op de «duurdere» toerist. Een dergelijke voorziening zou, inclusief de spin-off in brede zin, goed zijn voor zo'n 700 arbeidsplaatsen. Om die te bezetten zouden arbeidskrachten van buiten het eiland moeten worden aangetrokken waarmee tegelijkertijd zou kunnen worden bereikt dat veel Statianen die ooit zijn weggetrokken, terugkeren naar hun eiland. De STEBA ziet het, ingeval het plan tot uitvoering zou komen, als haar taak om een bijdrage te leveren aan de noodzakelijke inspanningen.

De vertegenwoordigers van de particuliere sector delen verder mee groot voorstander te zijn van het in gang zetten van ontwikkelingen met een duurzaam karakter. Voorzover het de ruimtelijke inrichting en de infrastructuur van het eiland betreft, vergt dat in de eerste plaats professioneler opgezette procedures en werkwijzen ten aanzien van bestemmingsplannen. Voorts zal de vuilafvoer en -verwerking drastischer en professioneler georganiseerd moeten worden. Bezien wordt of het afvoeren van vuil naar een verbrandingsinstallatie op Sint Maarten mogelijk en betaalbaar is. Ook op deze punten wil het bedrijfsleven in Sint Eustatius graag samenwerken met de overheid om tot goede resultaten te komen. Dat geldt ook voor het hardnekkige probleem van het zwerfvuil dat alleen

teruggedrongen kan worden zodra bewoners van en toeristen op Sint Eustatius zich bewust zijn van de ernst en de omvang ervan.

Gevraagd naar de economische betekenis van Statia Terminals/Valero delen de vertegenwoordigers van STEBA mee dat dit op- en overslagbedrijf voor olie met zijn circa 300 werknemers op de overheid na de grootste werkgever van het eiland is. Het bedrijf levert de overheid jaarlijks inkomsten op ter hoogte van NAF 2,5 mio, ongeveer 10% van de jaarlijkse begroting.

De kwaliteit van de belastinginning moet worden verbeterd. Langs indirecte weg komt een deel van de belastinggelden binnen als een BTW-achtige heffing. De invordering van de winstbelasting verloopt gebrekkig. Op dit punt wordt een grote verbetering verwacht na de invoering van de nieuwe banden met Nederland.

Op Sint Eustatius zijn op dit ogenblik circa 50 NGO's actief. De geldstromen van AMFO, het gezamenlijke ontwikkelingsfonds van Nederland en de Nederlandse Antillen, worden op dit moment niet optimaal besteed en de controle op de bestede middelen is onvoldoende. Een reorganisatie van AMFO wordt overwogen. STEBA heeft ten gevolge van de situatie bij AMFO over het laatste jaar geen bijdrage mogen ontvangen. Tot slot wordt desgevraagd meegedeeld dat de STEBA niet bekend is met het door de minister van Onderwijs, Cultuur en Sport van de Nederlandse Antillen gelanceerde deltaplan voor het onderwijs.

Bezoek aan Sint Eustatius National Parks (STENEPA)

De delegatie woont een presentatie bij van mevrouw N. Estaban, manager van STENAPA. Dit is een nongouvernementele organisatie die zich richt op het aankopen, beheren en beschermen van de unieke flora- en fauna-gebieden op het eiland. Sint Eustatius heeft drie belangrijke beschermende gebieden te weten het Statia Marine Park, het Quill/Boven National Park en de Botanical Garden. De stichting beheert eveneens een belangrijk project ter bescherming van schildpadden, het zogenaamde «Turtle Monitoring Programme».

Gesprek met het bestuurscollege

Tijdens de lunch vindt een informeel gesprek plaats met gedeputeerden A. Spanner en R. Hooker. Ook dhr. J. Woodley, namens Sint Eustatius lid van de Staten van de Nederlandse Antillen was aanwezig.

SABA

Zaterdag 6 januari 2007

De delegatie spreekt 's avonds in een informele setting met de diverse maatschappelijke organisaties van het eiland.

Zondag 7 januari 2007

Gesprek met het bestuurscollege

De delegatie spreekt met gezaghebber dhr. S. Sorton, gedeputeerde dhr. W. Johnson en de diverse leden van de eilandsraad. De meest in het oog springende vraagstukken voor Saba zijn op dit moment de gezondheidszorg, de financiële situatie en uiteraard de toekomstige staatkundige positie van het eiland.

Met betrekking tot dit laatste, kiest Saba voor een directe band met Nederland. Dat is een andere uitkomst dan die van het eerder gehouden referendum dat immers inhield dat Saba deel wilde blijven uitmaken van de Nederlandse Antillen. Veel inwoners van Saba hebben het gevoel

gekregen dat het land de Nederlandse Antillen niet meer opkomt voor Saba. Vooral na de vier zware hurricanes die het eiland hebben getroffen voelt Saba zich door de Nederlandse Antillen in de steek gelaten. Ook heeft Saba weinig profijt gehad van het Solidariteitsfonds. In het licht van deze onvrede kan de gewijzigde opstelling van de bevolking van Saba op het punt van de verhouding tot de Nederlandse Antillen en Nederland worden begrepen.

De Sabaanse delegatie tekent hierbij aan dat Saba na de wijziging van de staatkundige betrekkingen niet gezien kan worden als «de kleinste gemeente van Nederland». Niet alleen moet Saba als klein eiland diverse «stedelijke» voorzieningen bouwen, onderhouden en exploiteren (vliegveld, haven, ziekenhuis) waarmee jaarlijks grote bedragen gemoeid zijn, ook is de financiële situatie van Saba afwijkend. Met een bevolking van circa 1500 inwoners, waarvan circa 350 studenten aan de Medical School, telt het eiland nog geen 1000 belastingplichtigen. De geringe kwaliteit van de inning door Sint Maarten, vormt een structureel probleem aan de inkomstenkant. Hierdoor is Saba in een vicieuze cirkel van financiële tekorten terecht gekomen. Aangezien het eiland momenteel geen leningsbevoegdheid heeft, dienen alle uitgaven contant te worden betaald. Dit vormt vooral voor de gezondheidszorg een enorm probleem. Ongeveer 32% van de begroting wordt momenteel besteed aan gezondheidszorg. De enorme tekorten kunnen niet anders worden gedekt dan door schuldaanwas. Duidelijk is dat in deze situatie het voeren van enig (begrotings)beleid het ontwikkelen van visies op de toekomst onmogelijk is. Per dag moet nu worden gezien hoe het is gesteld met de liquiditeit van het eiland.

De commissie Havermans heeft onder andere over de deplorabele financiële situatie van Saba gerapporteerd en heeft een aantal wegen aangegeven waarlangs oplossingen kunnen worden gevonden. Verbetering en intensivering van de inning van belastingen maakt daarvan onderdeel uit. Ook deze commissie heeft overigens geconstateerd dat er een grote spanning bestaat tussen enerzijds de kleinschaligheid van het eiland en anderzijds de verhoudingsgewijs hoge uitgaven die verband houden met onderwijs en gezondheidszorg. Aan het verminderen van het aantal ambtenaren zijn grenzen gesteld omdat de uitvoering van aanbevolen maatregelen nu eenmaal niet kan plaatsvinden zonder de inzet van (meer) ambtenaren.

De aanwezigheid van de medische faculteit heeft Saba zonder twijfel veel voordelen gebracht. De aanwezigheid van de school heeft Saba in de VS en Canada op de kaart gezet en heeft het eiland in economisch opzicht een injectie gegeven. Tegelijkertijd zijn ook knelpunten ontstaan: de verwerking van de niet geringe hoeveelheid afval van de school, de huisvesting van de ouderejaars studenten en docentengezinnen en een verschil van inzicht tussen de belastingdienst en de medische faculteit over afspraken inzake belastingvrijstelling.

Een onderwerp dat meer en meer aandacht verdient is de vergrijzing en, meer in het algemeen, de samenstelling van de bevolking van Saba. Is het vergrijzingsprobleem vergelijkbaar met dat van bijvoorbeeld Nederland, de zich wijzigende samenstelling van de Sabaanse bevolking is dat niet. Daargelaten de aanwezigheid van 350 medische studenten, valt er een groeiende immigratie waar te nemen van jonge mensen. De indruk bestaat dat onder hen mensen zijn die wel heel gemakkelijk de Nederlandse nationaliteit hebben verkregen. Lang niet altijd is duidelijk wat de intenties van deze immigranten zijn. Voorts kampt het eiland met een groeiend aantal Colombiaanse, Haitiaanse en Dominicaanse vrouwen, al dan niet met kinderen, dat via prostitutie in hun levensonderhoud willen voorzien.

Het bestuurscollege van Saba heeft vertrouwen in de juistheid van de keuze die door de bevolking is gemaakt en verwacht veel positieve

veranderingen van de nieuwe status van Saba. Met onder andere het (Nederlandse) ministerie van BZK en met de VNG zijn inmiddels afspraken gemaakt om tijdens een overgangperiode zoveel mogelijk zaken voor te bereiden. Binnenkort zal daarover verder overleg in Nederland worden gevoerd.

Werkbezoek aan de haven en de medische faculteit

Na het gesprek brengt de delegatie een bezoek aan de haven en aan de medische faculteit.

CURAÇAO

Maandag 8 januari 2007

Briefing door de permanente vertegenwoordiger van Nederland

De permanente vertegenwoordiger van Nederland op Curaçao, de heer R. Vermaas, informeert de delegatie over de actuele ontwikkelingen op het eiland. Hij gaat daarbij uitgebreid in op de situatie die is ontstaan nadat de eilandsraad van Curaçao het slotakkoord van 2 november 2006 over de staatkundige vernieuwingen heeft afgewezen. Hierdoor heeft Curaçao zich buiten de discussie over het staatkundige proces geplaatst. De overige vier eilanden van de Nederlandse Antillen mogen daarvan echter niet de dupe worden. Zowel met de drie kleinste eilanden (K3) als met Sint Maarten zal daarom worden doorgegaan op de ingeslagen weg. Dit betekent concreet dat een stappenplan wordt voorbereid voor de uitvoering van de afspraken die met de K3 zijn gemaakt tijdens de miniconferentie van 10 en 11 oktober jl. Samen met Sint Maarten wordt eveneens, conform de afspraken van 2 november jl., een stappenplan opgesteld. Het is duidelijk dat de afspraken die gemaakt zijn één geheel vormen en dat van opnieuw onderhandelen daarom geen sprake kan zijn. De Nederlandse regering blijft openstaan voor gesprekken met Curaçao om te bezien op welke wijze het eiland weer kan aanhaken bij het proces op het moment dat zij alsnog instemt met de gemaakte afspraken. Een belangrijk onderdeel van de afspraken betreft de sanering van de schulden. Door de afwijzing van het slotakkoord kan geen sprake meer zijn van de schuldsanering van Curaçao. Bezien wordt op welke wijze in het kader van de schuldsanering alsnog ondersteuning kan worden geboden aan de overige vier eilanden. Tot slot zet de Vertegenwoordiger de situatie over het AMFO uiteen. Momenteel is men bezig met het opzetten van een externe organisatie die de beoordeling van de projectaanvragen doet. Deze zal onder toezicht komen te staan van een directeur en een raad van toezicht.

Beleefdheidsbezoek aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen

De delegatie brengt een beleefdheidsbezoek aan de Gouverneur van de Nederlandse Antillen, de heer F. Goedgedrag.

Gesprek met de regering van de Nederlandse Antillen

De ontmoeting met de vice-premier van de Nederlandse Antillen, mevr. E.T.M. de Lannooy, met de minister van Onderwijs, Cultuur en Sport, mevr. O.V.E. Leeflang en de staatssecretaris van Staatkundige Aangelegenheden en Binnenlandse Zaken, de heer Henriquez stond voornamelijk in het teken van de situatie met betrekking tot de Slotverklaring als einddocument van de besprekingen tussen Nederland en de Nederlandse Antillen over de staatkundige banden tussen de verschillende eilanden van de Nederlandse Antillen. De Nederlands-Antilliaanse regering heeft er

voor gekozen in het verdere overleg tussen Nederland en de afzonderlijke eilanden een faciliterende rol te vervullen. De Staten hebben daarmee ingestemd. Die opstelling hangt uiteraard samen met het feit dat het eilandsbestuur van Curaçao zich in meerderheid tegen de Slotverklaring heeft uitgesproken. Curaçao heeft in het bijzonder grote bezwaren tegen de financiële paragraaf en tegen de voornemens ten aanzien van de rechtshandhaving.

De Nederlands-Antilliaanse regering respecteert de keuze van de individuele eilanden en wil meewerken aan een voortvarende uitwerking ervan. Zij betreurt de opstelling van Curaçao, maar wil het proces van de boedelscheiding nu niet stopzetten. De regering wil bevorderen dat op de kortst mogelijke termijn politiek overleg op gang komt tussen de eilanden om de bestuurlijke gevolgen van de zich wijzigende onderlinge banden en de nieuwe betrekkingen met Nederland te bespreken. Met het oog op het feit dat de landsregering op den duur zal verdwijnen is intussen een commissie van deskundigen van de vijf eilanden ingesteld die een inventarisatie moet maken van interne en externe verplichtingen (inclusief die t.a.v. overheidspersoneel), rechten, contracten en concessies van het Land en de wijze waarop die over moeten gaan op de eilanden. Ook zal moeten worden bepaald hoe diverse taken waarmee de landsoverheid is belast (luchtverkeersleiding, controle luchtruim en zeebodem, handelsregister, pensioenfondsen, verzekeringsbank, algemene rekenkamer en een aantal van het Koninkrijk afgeleide taken (bijv. scheepsregister) in de toekomst zullen worden uitgevoerd. De Nederlands-Antilliaanse regering realiseert zich dat al deze werkzaamheden geen belemmering mogen zijn voor de voortgang van een aantal, dat hoge prioriteit hebben zoals bijvoorbeeld de ontwikkeling van het onderwijs, de uitvoering van het werkgelegenheidsbeleid voor jongeren en het drugsbeleid. In dat opzicht is gekozen voor een tweesporenbeleid waarbij als basisregel geldt dat oude taken door het Land blijven uitgevoerd totdat in de ongestoorde uitvoering door de opvolger is voorzien.

Bang voor leegloop van het huidige ambtenarenapparaat van het Land is de regering niet. Aan Nederland is gevraagd hulp te verlenen indien dit effect zich onverhoopt mocht voordoen.

Met betrekking tot de politieke stellingname van Curaçao tegenover de Slotverklaring is het aan het eilandsbestuur van Curaçao gevraagd te komen met voorstellen die de impasse kunnen doorbreken. Zoals eerder gesteld ziet de Landsregering voor zichzelf in dit proces louter een faciliterende rol weggelegd. Die terughoudendheid betekent niet dat zij zich, evenals het bedrijfsleven en andere spelers in de marktsector, geen zorgen maakt over de financieel-economische gevolgen van de ontstane situatie.

Gesprek met de minister van Onderwijs, Cultuur en Sport, mevrouw O.V.E. Leeflang

De minister geeft een uitgebreide toelichting op het Deltaplan Onderwijs. Dit plan is gericht op jongeren tot 24 jaar en beoogt, op het niveau van het land de Nederlandse Antillen, de bundeling van (zeer) gefragmenteerde projecten op het terrein van onderwijs en vormingsaanbod. Het deltaplan wordt vastgelegd in wetgeving, de minister verwacht dan ook dat ondanks het opheffen van het land de Nederlandse Antillen het deltaplan doorgang kan vinden.

Het deltaplan gaat uit van meertaligheid op scholen die door de overheid worden bekostigd (Papiamentu, Spaans, Engels en Nederlands). Vele aspecten van het plan komen aan bod zoals de betrokkenheid van de bestuurscolleges van de eilanden en de relatie tussen het plan en de sociale vormingsplicht voor jongeren.

De delegatie onderstreept het belang om het toekomstperspectief voor Antilliaanse jongeren op de eilanden zelf te verbeteren. Zij wijst in dit

verband op de motie van lid Leerdam c.s. (Kamerstuknummer 30 800 IV, nr. 15) die tijdens de behandeling van de (Nederlandse) begroting Koninkrijksrelaties voor het jaar 2007 (d.d. 20 december 2006) Kamerbreed is aangenomen. De (Nederlandse) regering wordt in de motie verzocht haar steun aan het deltaplan in overleg met de Antillianengemeenten in Nederland en de regering van de Nederlandse Antillen op korte termijn te concretiseren.

Gesprek met de minister van Justitie, de heer D. Dick

In een kort gesprek wisselen de delegatie en de minister van gedachten over de detentiecapaciteit, de vreemdelingenketen en de prioriteiten op justitieel gebied voor de komende jaren.

Ten aanzien van de detentiecapaciteit licht de minister toe dat er nog geen overeenstemming bestaat met Nederland over de financiering van de bouw van nieuwe cellen. Op ambtelijk niveau wordt hierover binnenkort gesproken.

De versterking van de vreemdelingenketen op de Nederlandse Antillen maakt onderdeel uit van het Plan Veiligheid Nederlandse Antillen.

Daarover is recent gesproken tijdens het reguliere tripartiet overleg tussen de drie ministers van Justitie van het Koninkrijk.

BONAIRE

Zondag 14 januari 2007

Bezoek aan Plataforma Rincon Fundashon Desaroyo Rincon

Tijdens een presentatie worden de doelstellingen en organisatie van het platform toegelicht.

Het platform heeft tot doel bij te dragen aan de ontwikkeling van het gebied Rincon, meer specifiek aan het verbeteren van de werkgelegenheid, het terugdringen van armoede, het aanpakken van sociale problemen, het vergroten van de sociale samenhang, het verbeteren van het leefklimaat en het vergroten van het zelfbewustzijn van de inwoners.

De rol van het platform bestaat specifiek uit het betrekken van de bevolking bij de ontwikkeling van Rincon en uit het bewaken van de samenhang tussen de activiteiten op de diverse deelgebieden. Het platform kent daartoe diverse sectoren (ouderen, cultuur, veiligheid, toerisme, familie) en een zogenaamde landschapscommissie die activiteiten ontplooit voor het toegankelijk maken van de natuur. Het platform wordt bij de uitvoering van de activiteiten ondersteund door een coördinator, gefinancierd door de AMFO.

Tijdens het gesprek tussen de delegatie en leden van het platform wordt ook gesproken over de toekomstige staatkundige positie van Bonaire. De leden van het platform bepleiten bij de uitwerking van dit proces te worden betrokken. Nog te vaak worden niet zij als ervaringsdeskundigen gevraagd, maar wordt zogenaamde technische bijstandexperts van buiten ingeroepen.

Ook de financiële moeilijkheden bij de AMFO komen aan de orde. De leden van het platform geven aan dat lopende projecten geen middelen meer krijgen en dat ook andere NGO's daarvan last hebben.

In het kader van de sociale problematiek wordt gewezen op de groei van het aantal tienermoeders en gevallen van seksueel geweld. Ook de drugsgelateerde criminaliteit stijgt, dit mede als gevolg van de 100% controles op Curaçao waardoor een verschuiving van de drugshandel naar Bonaire waarneembaar is.

Tot slot wordt gesproken over natuurbeheer en monumentenzorg. Rincon is rijk aan monumenten, maar vele daarvan zijn in verval. Momenteel

wordt gewerkt aan een wet op de monumentenzorg. Daarnaast moet het unieke landschap van Bonaire beter worden beschermd. Het is immers een toeristentrekker bij uitstek. Voor de verdere groei van de economie wordt gepleit voor het stimuleren van het lokale ondernemerschap.

Gesprek met het bestuur van Forma over de sociale vormingsplicht

Forma is een opleidingsinstituut voor volwasseneneducatie met als doel het bevorderen van algemeen vormend onderwijs, vak- en beroepsonderwijs en werk- en leertrajecten. Het instituut richt zich op alfabetisering, de sociale vormingsplicht, werk- en leertrajecten en geeft commerciële cursussen.

Het gesprek tussen de delegatie en de vertegenwoordigers van het instituut spitst zich toe op de sociale vormingsplicht. De projectleider mevr. R. Domacassé licht de activiteiten die in dit kader worden ondernomen. Jongeren kunnen zich via dit traject laten scholen tot handyman, werknemer in de horeca of tot assistent-activiteitenbegeleider. De leertrajecten worden gekozen aan de hand van de vraag op de arbeidsmarkt. De jongere krijgt daarmee onderwijs op maat. Alvorens daadwerkelijk met de scholing te beginnen, starten de jongeren met een voortraject waarbij sociale en communicatieve vaardigheden en motivatie voorop staan. Jongeren ontvangen tot een jaar na het afronden van een traject nazorg van een trajectbegeleider.

Naar schatting hebben tussen de 275 en 300 jongeren op Bonaire de school vroegtijdig verlaten en komen nu in aanmerking om deel te nemen aan de sociale vormingsplicht. Er is een leerplichtwet (voor kinderen tot 16 jaar) maar die wordt wegens het ontbreken van een leerplichtambtenaar niet gehandhaafd.

De meeste van deze jongeren hebben een zorgbehoefte. Zo heeft van het aantal deelnemende meisjes 75% één of meer kinderen. Daarnaast spelen veelal problemen als armoede, criminaliteit, verstoorde relatie met de ouders en huiselijk geweld. Het is daarom van groot belang om naast onderwijs ook zorg en begeleiding aan deze jongeren te bieden.

Alle jongeren die tot nu toe deelnemen aan de sociale vormingsplicht doen dat op vrijwillige basis. Zij krijgen daarvoor een toelage waarop kan worden gekort (of geheel kan worden ingetrokken) indien de jongeren uitvallen.

Hét grootste knelpunten voor het instituut is momenteel het ontbreken van leslokalen en gebouwen waardoor niet meer jongeren aan de sociale vormingsplicht kunnen deelnemen.

Maandag 15 januari 2007

Gesprek met het bestuurscollege

Aanwezig zijn de gezaghebber dhr. H. Domacassé en twee gedeputeerden te weten mevr. Dammers en dhr. Kroon.

De gezaghebber geeft een korte toelichting op de actuele ontwikkelingen op het eiland. Bonaire wenst evenals St. Eustatius en Saba een directe band met Nederland. Bonaire heeft daartoe de slotverklaring van 2 november jl. ondertekend, waarin onder andere afspraken zijn opgenomen over een sanering van de financiële schulden. Ten aanzien van de betrokkenheid van burgers bij het proces van de staatkundige vernieuwingen heeft het bestuurscollege onlangs en communicatieplan laten opstellen.

In het gesprek tussen de delegatie en het bestuurscollege komt de monumentenzorg ter sprake. De wetgeving hiertoe is in concept gereed. Dat is ook dringend gewenst aangezien een aantal gebouwen snel aangewezen dienen te worden tot monument voordat zij totaal vervallen. Een ander actueel thema betreft de spanning tussen enerzijds het

toerisme en anderzijds het milieu en landschap. Door het toenemende aantal toeristen en bedrijven, staat het behoud van natuur en het landschap onder druk. Externe ambtelijke deskundigheid, bijvoorbeeld voor het opstellen van verordeningen op het terrein van ruimtelijke ordening, acht Bonaire welkom.

Het bestuurscollege beaamt desgevraagd dat het aantal tienermoeders stijgt, evenals de gevallen van seksueel geweld en drugsgerelateerde criminaliteit. Via voorlichting en preventie tracht men dit tij te keren.

Gesprek met dhr. Van der Straaten, korpschef op Bonaire

De heer Van der Straaten geeft op hoofdlijnen een beeld van de criminaliteit op Bonaire. Het eiland kent bijna geen illegaliteit. Het NAVA-radar-systeem werkt uitstekend. Het aantal bolletjesslikkers is als gevolg van de 100% controles op Schiphol enorm afgenomen. Gevolg is wel dat de drugs hiermee op het eiland blijven, met alle gevolgen van dien.

Vervolgens schetst de heer Van der Straaten de huidige organisatie van de politie op de Nederlandse Antillen. Er is het Korps Politie Nederlandse Antillen (KPNA) gevestigd op Curaçao, het Recherche Samenwerkingsteam (RST) en de Centrale Politiedienst voor Sint Maarten, Saba, Sint Eustatius en Bonaire. Daarbinnen functioneert het college van korpschefs. Sinds een aantal jaren bestaat er een convenant tussen het KPNA en het korps Midden-West Brabant. Aruba staat geheel los van deze constructie. De korpschefs van Bonaire, St. Eustatius en Saba zijn de laatste maanden intensief bezig geweest met de gevolgen van het opheffen van het Land de Nederlandse Antillen en de nieuwe staatkundige positie van de K3 voor de organisatie van de politie. De korpschefs stellen voor om de K3, die rechtstreekse banden met Nederland gaan onderhouden, onder te brengen in een aparte politieregio (zogenaamde BES-regio, 27-ste politiekorps). Analooq aan een Nederlands politiekorps is dan sprake van een korpsbeheerder (gezaghebber van het grootste eiland), een korpschef en een regionaal college (bestaande uit de overige gezaghebbers).

De bovineilandelijke aangelegenheden zou in het bredere verband met Sint Maarten, Curaçao en Aruba geregeld moeten worden (analooq aan de KLPD). Het gaat dan om zaken als de aanpak van de georganiseerde criminaliteit, arrestatie-, fraude- en observatieteams.

Voor het opzetten van een dergelijk structuur is naar schatting 15 miljoen NAF nodig. Het Koninkrijk zou de bovineilandelijke aangelegenheden rechtstreeks moeten financieren.

Dit voorstel van de korpschefs is besproken met de betreffende gezaghebbers en op ambtelijk niveau met het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties.